

tusschen haar uiterste mogelijkheden. Vanuit haar eenheidsintentie gezien is het spreken van „rijkdom” een te overwinnen, wyl in het aspect der subjectiviteit gewortelde benadering, gegrond op eene impressie, die niets dan de aanvankelijke spanning tusschen de macht van het kenvermogen en zijn object uitdrukt. „Rijkdom” en „raadsel” zouden zoo slechts in de primitieve subjectiviteit, niet in het echte kennen thuis behooren. Voor de transcendentale denkwijze zijn ze niet constitutief. Echter is „rijkdom” als grondaspect nog geen chaos, en de subjectiviteit weet waarvan ze spreekt. Ook is dit niet enkel iets aan de buitenzijde van het object. De copia verborum van een taal is niet verder herleidbaar. Haar „eenheid” bestaat in het feit, dat ieder lid deel uitmaakt van den geheelen voorraad. De historisch-genetische beschouwingswijze gaat verder en reduceert op een aantal wortels. De groei echter vanuit die kleinere menigvuldigheid naar de ontplooiing van het geheel is zelf een probleem, al geschiedt het, in historischen zin, voor onze oogen. Het kennen wordt door die problematiek meestal niet getroffen. Wat we in de aanschouwing begeleiden komt ons verstaanbaar voor, zoo zeer schijnt in de ongerefecteerde waarneming de geboden inhoud transparant.

Het teruggaan van de sfeer der bewuste taalcultuur naar het „oorspronkelijke” beteekent mede een voorloopig uitschakelen van de bewuste invloeden die op de taal kunnen werken. Alle deze komen ons transparant voor. Bewuste verrijking van de taal door den kunstenaar, archaiseerende en neologiseerende stijlvorming, schoolsche en traditioneele invloeden zijn slechts een bovenlaag die de ware substantie overdekt. Met de complicatie die erdoor ontstaat heeft het kennen voorloopig afgerekend door ze te herkennen en te isoleeren. Wat nu overblijft wordt benadert met een negatie. Het is de sfeer van het *niet-bewuste*, ongerefecteerde taalleven. De bewuste, kennende subjectiviteit spiegelt zich daarin met zekere voorkeur. Ze wil zich in oorsprong tot iederen prijs anders zien dan ze nu is. Juist het bewustzijn is voor haar zelfkennis de grootste hindernis. Daarom gaat ze